
IN MEMORIAM

Radoslav Katičić

(1930. – 2019.)

Akademik Radoslav Katičić, veliki hrvatski jezikoslovac koji je osobito zaslužan u djelovanju Zagrebačkoga lingvističkog kruga kao i za razvoj strukturalne lingvistike i niza modernih jezikoslovnih teorija i metoda, preminuo je 10. kolovoza 2019. u Beču u devedesetoj godini života.

Bio je osobito cijenjen sveučilišni profesor i izniman intelektualac koji se odlikovao renesansnom širinom interesa, bistrinom uma, znanstvenom inventivnošću i dosljednošću, svježinom duha, misaonom logičnošću iznalaženja prikladnih postupaka u kreaciji samosvojnih i univerzalnih znanstvenih prinosa, osobito vrijednih i na domaćoj – nacionalnoj jezikoslovnoj sceni kao i na svjetskome filološkom planu.

Rodio se 3. srpnja 1930. u Zagrebu gdje je završio osnovnu školu i klasičnu gimnaziju, a nakon završena fakulteta njegov rad jezikoslovca, znanstvenika i profesora bio je uglavnom povezan za Filozofski fakultet u Zagrebu, sve dok se 1977. nije preselio u Beč kao redoviti profesor slavenske filologije na sveučilištu. Naime, na Sveučilištu u Zagrebu diplomirao je klasičnu filologiju 1954., a pet godina poslije (1959.) doktorirao tezom *Pitanje jedinstva indoeuropske glagolske fleksije*.

Radio je kao asistent na Katedri za indoeuropsku poredbenu lingvistik, zatim predaje paleobalkansku lingvistik i sanskrt te poredbenu indoeuropeistiku. Docent je postao 1961., izvanredni profesor 1966., a redoviti profesor 1972.

Na Filozofskome fakultetu u Zagrebu Katičić je osnovao studij opće lingvistike i indologije i sve do odlaska u Beč bio je pročelnikom Odsjeka za opću lingvistik i orijentalne studije.

Redoviti član HAZU, u Razredu za filološke znanosti, postao je 1986. godine, a također je i akademik Austrijske akademije znanosti, Europske akademije znanosti, dopisni član ANU BiH, Norveške akademije znanosti te Kosovske akademije znanosti i umjetnosti.

Akademik Katičić bio je predsjednik Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika od osnutka 2005. pa sve do njegova ukidanja 2012. godine. Osobito je bitno u povijesti hrvatskoga jezika što je bio djelatan, odlučan i ustrajan suautor i potpisnik *Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* iz 1967. godine.

Akademik Katičić bavio se brojnim temama idoeuropeistike, slavenskoga i hrvatskoga jezikoslovlja, a osobito sintaksom te poviješću hrvatskoga jezika. Vrlo uspješno proučavao je slavensku mitologiju koristeći odabranu literaturu, osobito iz područja filologije, povijesti i arheologije. Znanstveničkom ingenioznošću svoga istraživačkog postupka vrlo domišljato, uvjerljivo i logično otkrivao je elemente baltoslavenske, pretkršćanske religije i mitologije što je vrlo važno za upoznavanje i razumijevanje daleke duhovne baštine Hrvata koja je djelimice vidljiva i danas očitujući se u različitim toponimima, hidronimima, oronimima itd.

Svojim radom, poglavito u povijesti jezika, dokazuje kako je hrvatska novoštokavska standardizacija započela puno prije preporodnoga doba, posebice ukazujući na tisućgodišnji kontinuitet hrvatskoga jezika i pritom naglašavajući spomenutu pretpreporodnu epohu 17. i 18. stoljeća kada je na svojevrsan način otpočeo proces standardizacije hrvatskoga jezika uspostavljajući svoju neprekinutu okomicu počevši od Jadranskoga mora, tj. Dalmacije, preko Hercegovine, Bosne i Slavonije do Mađarske.

Moglo bi se reći kako su hrvatskoj jezičnoj matici pravo jamstvo vitalnosti, autonomnosti, a i dokaz historičnosti tri narječja (čakavsko, štokavsko i kajkavsko) koja poput nepresušnih izvora bez prekida od srednjega vijeka do danas krijepe tu rijeku znajući da njezino bujanje i opadanje, njezino krivudanje i osciliranje ne dovode u pitanje njezinu osobitost, tj. njezinu „trojednu bit“, već predstavljaju bogatstvo i snagu njezina razvoja, što je glavni zaključak akademika Katičića.

Akademik Katičić autor je brojnih knjiga, preko četiri stotine članaka, eseja, recenzija i drugih djela. Kao glavna djela mogu se navesti *Osnovni pojmovi suvremene lingvističke teorije* (1967.), *Jezikoslovni ogledi* (1971.), *Stara indijska književnost* (1973.), *Prilog općoj teoriji poredbenog jezikoslovlja* (1979.), *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika* (1986.; 2. izd. 1991.; 3. izd. 2002.), *Novi jezikoslovni ogledi* (1986.; 1992.), *Litterarum studia* (1998.), *Na kroatističkim raskrižjima* (1999.), *Božanski boj: tragovima svetih pjesama naše pretkršćanske starine* (2008.), *Zeleni lug* (2010.), *Gazdarica na vratima* (2011.), *Vilinska vrata* (2014.) i *Naša stara vjera* (2018.) idr.

Profesor Katičić odgojio je mnogo studenata, među njima i više vršnih jezikoslovaca, darovao nam brojna i važna filološka djela bez kojih bi bilo teško nastaviti lingvistička istraživanja, a uz to podigao je na visoku razinu javnu riječ, dijalog i raspravu o jeziku, učinivši i taj postupak relevantnim i zanimljivim, produhovljen neposrednim dodirima različitih motrišta, postupak koji je njegovom zaslugom trebao voditi snošljivo, logičnu, istinitu i znanstveno relevantnu cilju.

ŠIMUN MUSA
simun.musa@gmail.com